

เรื่อง พระนางกำแพงขาโต๊ะ

The Office Of Academic Resource Information And Technology

รายละเอียด

เมืองกำแพงเพชร เป็นเมืองกว้างใหญ่ มีสถาปัตยกรรมแบบต่างๆ เป็นจำนวนมาก รวมทั้งวัดเก่าแก่แต่โบราณกาลซึ่งมีมากถึง ๒๐ วัด โดยสมัยก่อนนิยมสร้างวัดไว้ภายในตัวเมืองส่วนหนึ่ง และอีกส่วนหนึ่งสร้างไว้นอกเมืองด้วยเหตุนี้ เมืองกำแพงเพชร จึงมีพระกรุพระเก่าที่ขุดพบทั้งจากวัดในตัวเมือง และวัดนอกเมืองมากมายหลายกรุหลายวัดด้วยกัน ล้วนมีชื่อเสียงโด่งดังในวงการพระเครื่อง และที่ได้รับความนิยมให้เป็นที่หนึ่งในพระชุดเบญจภาคียอดนิยม คือ พระกำแพงขุ่มกอ เนื้อดินเผา เป็นพระกรุที่ขุดพบบริเวณทุ่งเศรษฐี ภายในตัวเมืองกำแพงเพชรนอกจากนี้ยังมีการขุดพบพระเครื่องพิมพ์ต่างๆ อีกจำนวนมาก โดยได้จากวัดทั้งหลายที่อยู่ในเมืองกำแพงเพชร พระเครื่องที่ขุดพบนี้มีหลายพิมพ์ มีทั้งขนาดเล็ก ขนาดปานกลาง และขนาดใหญ่ในจำนวนนี้ก็มี วัดอวาสน้อย รวมอยู่ด้วย วัดนี้อยู่ภายในตัวเมืองกำแพงเพชร ได้ขุดพบพระสกุลช่างฝีมือกำแพงเพชร อย่างแท้จริง พระกรุ่นีมีหลายพิมพ์ มีอยู่พิมพ์หนึ่งที่องค์พระมีขนาดค่อนข้างใหญ่กว่าพระเครื่องทั่วไป คือ พระกำแพงขาโต๊ะ วัดนี้อยู่เยื้องกับ วัดอวาสใหญ่ ห่างกันประมาณ ๕๐๐ เมตร โดยมีทางเข้าแยกจากถนนสายกำแพงเพชร-สุโขทัย (ทางแยกนี้อยู่ตรงข้ามวัดอวาสใหญ่) วัดอวาสน้อย เป็นวัดขนาดใหญ่วัดหนึ่ง หลักฐานที่พบคือสถาปัตยกรรมต่างๆ ภายในวัด ล้วนมีขนาดใหญ่โตมาก โดยเฉพาะฐานที่ตั้งของวิหาร และเจดีย์ ฐานวิหารของวัดนี้นับว่ามีความยาวมากที่สุดแห่งหนึ่งของบรรดาสิ่งก่อสร้างในเมืองกำแพงเพชร บนฐานใหญ่เป็นที่ตั้งของวิหาร ซึ่งหันหน้าไปทางทิศตะวันออก ด้านหลังวิหารมีเจดีย์ ๑ องค์ เป็นเจดีย์ประธาน ภายในวิหารมีแท่นพระ เข้าใจว่าเป็นแท่นพระประธาน ด้านหลังวิหารใหญ่ ทางทิศตะวันตกมีเจดีย์ ๒ องค์อยู่คู่กัน ขนาดไม่ใหญ่นัก ใกล้เคียง กันนั้น มีแนวกำแพงเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีเจดีย์ศิลาแลงตั้งอยู่ตรงกลางอีกองค์หนึ่งที่ด้านหลังวัดมีสิ่งที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง คือ สิ่งก่อสร้างที่เข้าใจว่าน่าจะเป็น "ส้วม" มีลักษณะเป็นบ่อรูปวงกลม ภายในบ่อตรงกลางมีลักษณะคล้ายโพรงกว้าง ความลึกไม่ทราบแน่ชัด เพราะกิ่งไม้ใบไม้ตกลงไปทับถม แต่ประมาณได้ว่า คงไม่ต่ำกว่า ๒ เมตร ปากบ่อปูพื้นด้วยศิลาแลง แต่เว้นช่องเล็กๆ ไว้ตรงกลางยาวประมาณ ๑ ศอก กว้าง ๑ คืบเศษ ช่องตรงกลางนี้ยกพื้นสูงเล็กน้อยรูปวงกลมนี้มี ๓-๔ บ่อ เมื่อสันนิษฐานดูแล้ว สิ่งก่อสร้างเหล่านี้ใช้ประโยชน์ได้อย่างเดียวคือเป็น "ส้วม" ไม่น่าจะเป็นบ่อน้ำ เพราะไม่สามารถใช้สิ่งใดลงไปตักน้ำได้ อีกทั้งลักษณะการสร้างบ่อน้ำโบราณในเมืองกำแพงเพชร ก็มีเป็นแบบอย่างอื่น เช่น ขอบสร้างเป็นบ่อสี่เหลี่ยม ก่อขอบปากบ่อให้สูงเป็นต้นโบราณวัตถุที่พบในระหว่างการขุดแต่ง วัดอวาสน้อย เมื่อเดือนพฤษภาคม ๒๕๑๒ เจ้าหน้าที่ได้พบเศษทองชิ้นเล็กๆ มีลักษณะเป็นตุ้มหูแบบเสียบกับใบหู และอาจจะมีแผ่นโลหะเล็กๆ คล้องตรงปลายแหลมกันหลุดอีกชิ้นหนึ่งก็ได้ นอกจากนี้ยังได้พบพลอยสีขาวเม็ดเล็กๆ ๑-๒ เม็ดรวมอยู่ พลอยเหล่านี้เจียรระไนเป็นเม็ดแล้ว และมีรอยของปรอททาไว้ให้สะท้อนแสงข้างหลังแต่ละเม็ดโบราณวัตถุเหล่านี้คงไม่เก่าไปกว่าสมัยอยุธยา และได้พบรวมกันอยู่ในเจดีย์ศิลาแลงองค์หนึ่งซึ่งหักพังเป็นส่วนมากเมื่อปี ๒๔๙๙ กรมศิลปากรได้ขุดค้นภายในองค์เจดีย์ศิลาแลง บนบานวิหารใหญ่ ปรากฏว่าได้พบพระพุทธรูปสมัยต่างๆ รวมกันอยู่ เช่น สมัยสุโขทัย และสมัยอยุธยา

มีจำนวนมาก กรมศิลปากรได้นำพระพุทธรูปดังกล่าวจำนวนหนึ่งไปเก็บรักษาไว้ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนครกล่าวสำหรับ พระกำแพงขาโต๊ะ กรุวัดอวสาน้อย ที่ขุดพบในวัดนี้ สร้างด้วยเนื้อชินเงิน เนื้อตะกั่วสนิมแดง และเนื้อดิน พุทธลักษณะ เป็นพระพิมพ์ทรงรูปสามเหลี่ยมหน้าจั่ว ขนาดค่อนข้างใหญ่ ขอบซุ้มเป็นเส้นนูนหนา เว้าตามองค์พระ องค์พระปางสมาธิ ประทับนั่งบนฐานที่มีลักษณะคล้าย ฐานสิงห์ เหมือนขาโต๊ะ อันเป็นที่มาของชื่อพระพิมพ์นี้ คือ พระกำแพงขาโต๊ะ พุทธศิลป์สมัยสุโขทัยยุคปลาย ฝีมือสกุลช่างกำแพงเพชรอย่างแท้จริง โดยได้ถ่ายทอดพุทธลักษณะมาจาก พระบูชาของเมืองกำแพงเพชร ทุกอย่าง สังเกตจากฐานขององค์พระที่เรียกว่า “ขาโต๊ะ” เป็นการถอดแบบมาจากพระบูชาที่เรียกว่า พระกำแพงสามขา นั้นเองมิติองค์พระมีลักษณะนูนสูงกว่าพระทั่วไป องค์พระจึงมีความหนาพอสมควร ทำให้เห็นพระพักตร์และทรวดทรงชัดเจน ปรากฏไรพระศกเป็นเส้นนูนเห็นเด่นชัด พระขนง (คิ้ว) ทั้ง ๒ ข้างเป็นเส้นหนา และไม่ได้จรดกัน พระขนงด้านขวาสูงกว่าด้านซ้าย อย่างเห็นได้ชัด พระเนตร (ตา) ทั้ง ๒ ข้างไม่เป็นเม็ดกลม แต่มีลักษณะเป็นแบบเส้นนูนยาวรี ในส่วนของพระกรรณ (หู) ด้านขวาปรากฏชัดเจน และยาวกว่าด้านซ้าย พระโอษฐ์ (ปาก) เป็นเส้น ๒ เส้นโค้งมนลงคล้ายเสี้ยวพระจันทร์ บริเวณพระอุระ (อก) ปรากฏเส้นสังฆาฏิชัดเจน จากพระอังสา (ไหล่) ด้านซ้ายยาวลงมาจรดถึงบริเวณบั้นพระองค์ (เอว) ไม่ปรากฏพระนาภี (สะดือ) ให้เห็น มีเส้นประคดเอวอยู่เหนือพระหัตถ์ทั้ง ๒ ข้างที่ประสานกันพระกำแพงขาโต๊ะ ยังมีการขุดพบจากวัดอื่นๆ อีกด้วย อาทิ วัดบรมธาตุ วัดช้างล้อม วัดอวสาน้อย วัดป่ามด ฯลฯ สมัยก่อนนักสะสมพระเครื่อง ต่างพยายามหาพระพิมพ์นี้มาครอบครอง เพราะเป็นพระสวยงามคมชัดพิมพ์หนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งศักดิ์ศรีของ เมืองกำแพงเพชร เป็นที่ยอมรับของนักพระเครื่องทั่วประเทศอยู่แล้ว ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ พระกำแพงขาโต๊ะ มีค่านิยมที่สูงขึ้นเรื่อยๆ และมีราคาสูงในสมัยนั้น แต่พอมาถึงปัจจุบันความนิยมได้ลดน้อยลงไปบ้างด้วยเหตุที่พระมีจำนวนน้อย และมีขนาดที่ค่อนข้างใหญ่ (สูงประมาณ ๕.๐ ซม. กว้างประมาณ ๓.๕ ซม.) ทำให้คล้องคอไม่ค่อยสะดวก สนนราคาจึงไม่แพงมากนัก (สำหรับค่าของเงินในสมัยนี้ เมื่อเทียบกับคุณค่าของพระพิมพ์นี้ ซึ่งมีอายุหลายร้อยปี) คืออยู่ที่หลักหมื่นต้นถึงหมื่นกลางส่วนด้านพุทธคุณนั้น เป็นที่ยอมรับกันว่า พระกำแพงขาโต๊ะ ยอดเยี่ยมทางด้านโชคลาภ โภคทรัพย์ และเมตตามหานิยม เป็นอย่างยิ่ง

ภาพ โดย :

https://arit.kpru.ac.th/ap/local/?nu=pages&page_id=159&code_db=DB0003&code_type=P003

คำสำคัญ : พระเครื่องเมืองกำแพง

ที่มา : สมาคมกีฬาจังหวัดกำแพงเพชร. (2549). พระกรุเมืองกำแพง มรดกประวัติศาสตร์กำแพงเพชร.

กำแพงเพชร: สมาคมกีฬาจังหวัดกำแพงเพชร.

รวบรวมและจัดทำข้อมูล : กาญจนา จันทร์สิงห์

วันที่ : 2017-02-22

https://arit.kpru.ac.th/ap2/local/?nu=pages&page_id=198&code_db=610005&code_type=01

The Office Of Academic Resource Information And Technology